

**Закон о основама система образовања и
васпитања - статус забране за насиље,
злостављање, занемаривање и дискриминацију**

- **Правилник о протоколу поступања у установи у
одговору на насиље, злостављање и
занемаривање („Службени гласник РС“, бр.46 од 26.јуна 2019.и 104,
од 31.јула 2020.**

**Чл. 111. Закона о основама система образовања и
васпитања: Забрана насиља, злостављања и
занемаривања:**

**у установи је забрањено физичко,
психичко, социјално, сексуално,
дигитално и свако друго насиље,
злостављање и занемаривање
запосленог, детета, ученика,
одраслог, родитеља, односно
другог законског заступника или
трећег лица у установи.**

•Чл. 110. Закона о основама система образовања и васпитања:
Забрана дискриминације:

У установи су забрањене дискриминација и дискриминаторско поступање, којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, одн.врши пропуштање(искључивање,ограничавање или давање првенства) у односу на лице или групе лица, као и чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта или расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету и другим стварним,одн.претпостављеним личним својствима и другим основима утврђеним законом.

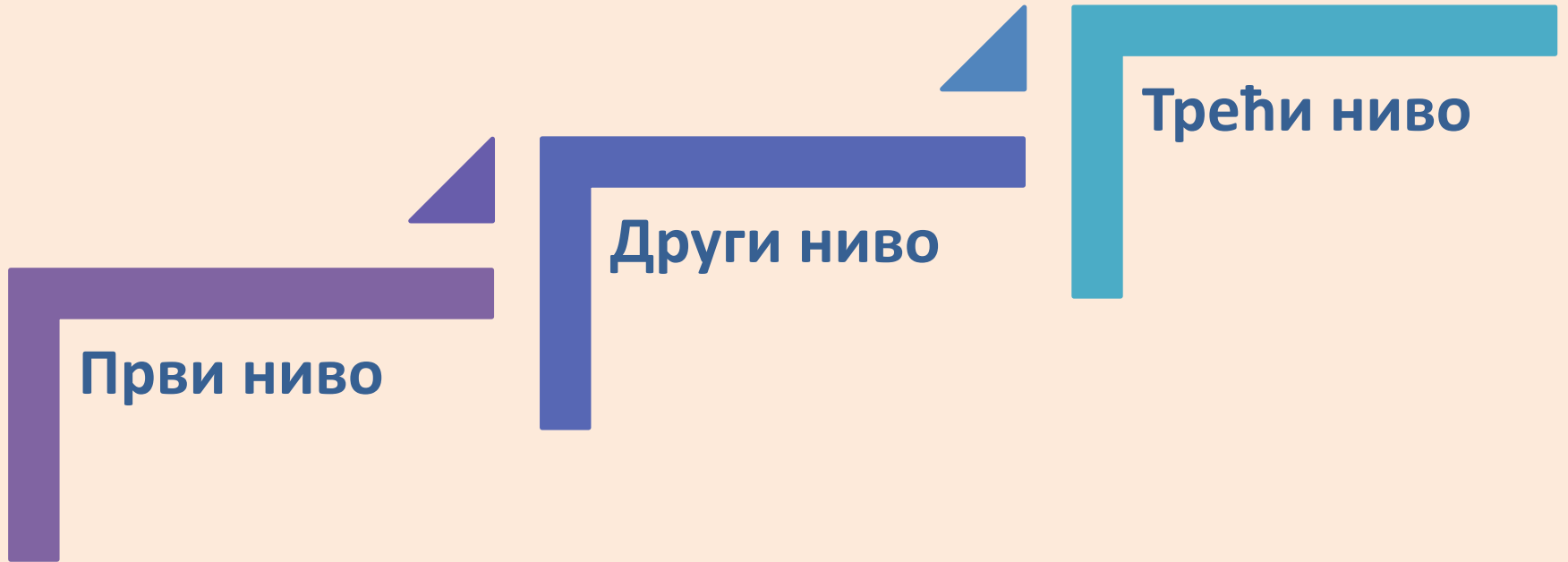
Насилје може бити од стране: **ученика према ученику, ученика према запосленом, запосленог према ученику, другом запосленом или родитељу, родитеља према свом детету, другом детету-ученику, запосленом или према трећем лицу.**

НАСИЉЕ И ЗЛОСТАВЉАЊЕ је сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета, ученика и одраслог. Насилје може да се јави као: **ФИЗИЧКО, ПСИХИЧКО(ЕМОЦИОНАЛНО), СОЦИЈАЛНО, СЕКСУАЛНО И ДИГИТАЛНО.**

ЗАНЕМАРИВАЊЕ и немарно поступање је пропуштање родитеља, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

- Под **ФИЗИЧКИМ НАСИЉЕМ** сматра се понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање детета, ученика или одраслог од стране запосленог, родитеља, одн.другог законског заступника; насилно понашање запосленог према детету, ученику или одраслом, као и ученика и одраслог према другом ученику, одраслом или запосленом.
- Под **ПСИХИЧКИМ НАСИЉЕМ И ЗЛОСТАВЉАЊЕМ** сматра се понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства.
- Под **СОЦИЈАЛНИМ НАСИЉЕМ** сматра се искључивање детета, ученика и одраслог из групе вршњака и различитих облика активности установе, одвајање од других, неприхватање по основу различитости, ускраћивање информација, изоловање од заједнице, ускраћивање информација, ускраћивање задовољавања социјалних потреба
- Под **СЕКСУАЛНИМ НАСИЉЕМ И ЗЛОСТАВЉАЊЕМ** сматра се понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.
- Под **ДИГИТАЛНИМ НАСИЉЕМ И ЗЛОСТАВЉАЊЕМ**, у смислу овог закона, сматра се злоупотреба информационо комуникационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, смс-ом, ммс-ом, путем веб сајта (web saјta), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и другим облицима дигиталне комуникације.

Нивои насиља

Нивои ФИЗИЧКОГ насиља

- Први ниво: ударање чврга, гурање, штипање, гребанье, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари
- Други ниво: шамарање, ударање, гажење, цепање одеда, “шутке”, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу
- Трећи ниво: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, напад оружјем, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама

Нивои ПСИХИЧКОГ насиља

- Први ниво: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, “прозивање”
- Други ниво: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање
- Трећи ниво: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације

Нивои СОЦИЈАЛНОГ насиља

- Први ниво: добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина
- Други ниво: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе(игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање
- Трећи ниво: претње, изолација, одбацивање, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова)које има за последицу повређивање других

Нивои СЕКСУАЛНОГ насиља

- Први ниво: неумесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација
- Други ниво: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење
- Трећи ниво: завођење од стране ученика и одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест

Злоупотреба информационе технологије

- Први ниво: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом
- Други ниво: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и чествовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика
- Трећи ниво: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечја порнографија

Ниво насиља зависи од:

НАСИЉЕ НИЈЕ:

- ЈЕДНОКРАТНИ ИНЦИДЕНТ КОЈИ СЕ НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- ПРИЈАТЕЉСКА РАЗМИРИЦА, СВАЂА ИЛИ НЕСПОРАЗУМ;**
- СЛУЧАЈ ИЛИ ГРЕШКА;**
- СЛУЧАЈНО НАНОШЕЊЕ БОЛА;**
- ПРИЈАТЕЉСКО ЗАДИРКИВАЊЕ;**

Интервенција према нивоима насиља

- Први ниво: активности предузима одељењски старешина у сарадњи са родитељима –појачан васпитни рад са одељењем, групом ученика и индивидуално
- Други ниво: одељењски старешина, у сарадњи са педагогом и психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља- појачан васпитни рад. Уколико појачан васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру
- Трећи ниво: директор са тимом за заштиту, обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби(Центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге службе)- васпитни рад, обавезно покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом

Редослед поступања у интервенцији

- 1.Проверавање сумње или откривања насиља обавља се прикупљањем информација
- 2.Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених, посебно најближег и дежурног наставника
- 3.Обавештавање родитеља и предузимање хитне акције по потреби(пружање прве помоћи,обавештавање полиције)
- 4.Консултације у установи – разјашњавања околности, анализа чињеница, процена нивоа насиља – укључени ОС, дежурни наставник, психолог и педагог,тим, директор
- 5.Мере и активности –за све нивое насиља и злостављања-сачињава се оперативни план заштите код 2. и 3. нивоа за све ученике- учеснике насиља
- 6.Ефекте предузетих мера прати установа

Реаговање у ситуацијама насиља

- ✓ свако има обавезу да реагује
- ✓ не сме да се одлаже реаговање
- ✓ уколико је потребно траже /укључују медицинску помоћ и/или чланове спољашње заштитне мреже
- ✓ родитељи морају **одмах и обавезно** да буду информисани

5. План заштите – за све учеснике- оне који трпе и они који чине насиље

Садржи:

- активности усмерене на промену понашања
- носиоци активности и временску динамику
- начини укључивања свих учесника насиља у одељење и заједницу
- информације о мерама и активностима које предузима школа, али и евентуално нека друга надлежна организација или служба
- План заштите садржи и евалуацију плана

Обавезе установе /запослених/

- 1.Тим за заштиту од ДНЗЗ**
- 2.Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања**
- 3.Извештај**
- 4.Праћење и евидентирање**
- 5.Реаговање у ситуацијама насиља у складу са процедурама**
- 6.Информисање школске управе о ситуацијама 3. нивоа насиља**
- 7.Развијање компетенција наставника за рад у овој области**